

Література:

1. Кравченко Г.Ю. Проектний підхід у системі підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів. Модернізація післядипломної педагогічної освіти: науково-практичний журнал «Імідж сучасного педагога». Полтава: ТОВ «АСМП», 2012. № 10 (129). С. 13–16.
2. Артюшина М. В. Методи і прийоми мотивування і стимулювання навчальної діяльності студентів. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир, 2013. Вип. 3 (69). С. 25–32.
3. Ткаченко О. Гейміфікація освіти: формальний і неформальний простір. *Актуальні питання гуманітарних наук*: науковий збірник. Дрогобич, 2015. Вип. 11. С. 303–308.

УДК 378.1**ЦИФРОВІ КОМУНІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ
В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВІЙНИ**

*Ілляшенко С.М., д.е.н., професор,
Illiashenko.s@gmail.com*

*Національний технічний університет «ХПІ»;
Економіко-гуманітарний університет, м. Бельсько-Бяла, Польща*

*Шипуліна Ю.С., д.е.н., професор,
shypulina.j@gmail.com*

Національний технічний університет «ХПІ»

Цифровізація навчального процесу дозволяє успішно вести підготовку фахівців з вищою освітою в університетах України в умовах війни [1, 2]. Залежно від технічних, безпекових, часових та ін. можливостей, застосовуються різні технології забезпечення цифрової комунікації викладачів і студентів які можна звести в дві групи: online, offline. Різниця в їх комунікативній ефективності, а відповідно, умовах навчання для здобувачів освіти, зумовила необхідність пошуку інструментів, які є ефективними при застосуванні будь-яких із зазначених технологій. Відповідно до цього було досліджено особливості різних засобів забезпечення цифрових комунікацій викладачів і здобувачів у навчальному процесі університетів.

У табл. 1 подано характеристики основних застосунків, що реалізують цифрові інформаційні технології, які використовуються в навчальному процесі деяких університетів. За основу для проведення дослідження взято комплекс програмних рішень від компанії Microsoft – «Microsoft 365». Аналіз показав, що приблизно половина здобувачів з досліджуваних груп регулярно відвідувала лекційні і

практичні заняття в режимі online. Інші – вивчали матеріали дисциплін, які розміщені у хмарних сховищах, самостійно. При цьому вони консультувалися з викладачем. Всі здобувачі мали доступ до навчально-методичного забезпечення у хмарі: робочих програм дисциплін (силабусів), конспектів лекцій, методичних вказівок до виконання практичних / лабораторних завдань, завдань для написання рефератів, презентацій тощо, які використовувалися під час проведення лекційних і практичних / лабораторних занять. Для консультування використовувалися усі зазначені у табл. 1 застосунки. Виконані практичні завдання та написані реферати у переважній більшості (до 95%) були надіслані за допомогою застосунку Microsoft Teams або на корпоративну пошту викладача (Outlook).

Таблиця 1 – Засоби комунікації викладачів зі студентами в навчальному процесі

Застосунок	Застосування	Режим		
		Online	Offline	
Microsoft 365	Teams	Лекційні і практичні / лабораторні заняття	+	
		Спілкування у чаті, обмін файлами, посилання на навчально-методичні матеріали в хмарному сховищі (OneDrive) або застосунку OneNote	+	+
	Forms	Поточні та підсумкові контролю, тести для самоперевірки	+	+
	OneNote	Розміщення навчально-методичних матеріалів, спільна робота під час навчання над завданнями, перевірка виконаних завдань	+	+
	OneDrive	Спілкування, обмін файлами, посилання на навчально-методичні матеріали в хмарному сховищі (OneDrive) або застосунку OneNote		+
	Outlook	Спілкування, обмін файлами, посилання на навчально-методичні матеріали в хмарному сховищі (OneDrive) або застосунку OneNote, голосове спілкування	+	+
Telegram, Viber, WhatsApp	Спілкування, обмін файлами, посилання на навчально-методичні матеріали в хмарному сховищі (OneDrive) або застосунку OneNote, голосове спілкування	+	+	
Мобільний телефон	Голосове спілкування		+	

Аналіз засвідчив, що значна частина студентів не мала змоги приєднатися до занять online згідно розкладу навчального процесу. Це пояснюється: відключенням електропостачання, інтернету,

мобільного зв'язку; перебуванням в зоні бойових дій, на тимчасово окупованих територіях чи під обстрілами; перебуванням за кордоном або в інших регіонах країни, їх режим життєдіяльності не дозволяв підключитися до занять згідно з графіком навчання. Зазначені фактори змушували студентів навчатися у асинхронному режимі. Тестові питання було сформульовано так, що прямої відповіді на них в методичних матеріалах (доступ до яких постійно відкритий) не було. Це унеможливило пошук відповідей у конспектах лекцій.

Отримані результати свідчать про фактичне застосування в умовах війни змішаних режимів навчання в університетах які поєднують online і offline, а також використання широкого спектру технологій цифрової комунікації викладачів зі студентами. Це розширює можливості адаптації навчального процесу до умов в яких знаходяться студенти і викладачі, дозволяє забезпечувати якість навіть в умовах воєнних дій. Зважаючи на те, що значна частина студентів ще певний час перебуватиме поза межами їх постійних місць проживання, а також на значні пошкодження матеріальної (аудиторної) бази ряду університетів, можна з високою вірогідністю стверджувати, що зазначені технології ще певний час будуть застосовуватися в навчальному процесі. Вони є перспективними для отримання освіти в перманентно мінливих умовах четвертої промислової революції. Подальші дослідження повинні бути спрямованими на оцінювання порівняльної ефективності технологій цифрових комунікацій в навчальному процесі університетів.

Література:

1. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Цифрова трансформація освітньої діяльності закладів вищої освіти України в умовах війни. *Вища освіта за новими стандартами: виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір*: матер. Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Харків, 10 трав. 2022 р.). Харків: ХНАДУ, 2022. С. 7-10.

2. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Особливості підготовки фахівців з вищою освітою в умовах розвитку цифрової економіки. *Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу та шляхи їх вирішення в умовах сучасних викликів*: зб. наук. праць за матер. наук. інтернет-конф. з проблем вищої освіти і науки (18 листопада 2022 р.). Харків : ХНАДУ, 2022. С. 125-129.